

Dukay Nagy Ádám

Két kötet

Két Tragédia-kötetet lapozgatok fölvaltva, két kötet tragédiát. Egyik sem az enyém, számomra papírjuk is idegen. Évekkel ezelőtt kaptam mindkettőt, nem olyan igazi ajándékként. Akkortájt kerülhettek a polcomra, amikor Madách volt a kötelező iskolai penzum. (Afféle irodalmi örökség a szülőktől.) Hatvankettes és hatvannégyes kiadás; előbbi puha fedeles lévén - Olcsó Könyvtár sorozat 3,-Ft. - már szakadozott, rögtön az első lapon anyu neve; a másik vászonkötésben, fölényesen feszít a könyvek között, belső oldalán, a cím alatt ez áll: „Ballagási emlék a rónatelepi Sz. M.-től, 1964. június 13-án.”

Saját Tragédiám nincs, csak néhány elszórt felvonásom.

Kamaszkorunkban volt egy „közös” autónk (Trabant kombi), azzal bóklásztunk délutánonként - talán egy-két éven keresztül - mindenfelé, egyetlen kazettát hallgattunk, azt tudom, akkoriban kezdtek filmslágereket kiadni, s nálunk folyton az *Angyalbőrben* zenéje szólt, éjjelenként meg amatőrcsillagászkodtunk. Nyaranként bemutatókat tartottunk a csillagvizsgálóban, és a csoportokból kiszúrtuk a jó nőket, aztán megkérdeztük „levihetünk-e valakit?”, ami hát csak ritkán jött össze; melyik tanár engedi este idegen városban, idegen autóra szállni a diákok - mégha „csillagászok” invitálják is őket? (Egyébként is, aki éjszaka képes egy erdő mellett álló tizenöt méter magas téglatorony legfelső emeletén távcsövekkel szórakozni, biztos nem normális. „Köszönjük, a lányok az osztállyal jönnek. Gyalog!”) Ma is a fülemben van, hogy' zengett az alumínium kupolában a sablon szövegünk, amit mindig mondtunk, hogy például „a féműszer az Newton-féle, tizenöt magnitúdóig lát el, ez egy fényrendskála és minél nagyobb a szám abszolút értéke annál halványabb az adott objektum.” Utána mindig mondtunk néhány példát: „a Szíriusz 1-es, a Vénusz - az nem csillag, hanem bolygó, - akár -4,5-ös fényességű is lehet” és hasonlókat.

Hogy csillagászkodásunknak köze van-e a mondjuk épp a prágai színhez? Nem hiszem. Így alakult. Semmi keplerit - ádámit - nem tettünk; autóztunk, néztük az eget és hajnal kettőkör is tudtunk sajtos omlettet enni (volt a városban egy hely): „nem akarok már otthon zörögni a konyhában”, „ja, én se” mondtuk mindig, és mentünk. És másnap ugyanez volt a

program, mégsem untuk sem egymást, sem az autót, sem az *Angyalbőrben*. Csak úgy, voltunk bele a világba - ez egyébként biztos, mert a felnőttek is mondták-, nem tülekedtünk, és semmit nem csináltunk olyan nagyon tudatosan.

Nyitottak voltunk, nézelődünk. Én sem kerestem akkoriban semmit - és ez akár egy „új” szín, vagy felvonás is lehetne -, csak bambultam ki a lavórkék busz hátsó ablakán az osztálykirándulások, meg a színházba menések alkalmával: néztem hogy szaladnak ki a kerekek közül a felezővonal csíkjai. Mindig hátul ültünk a lányokkal, mi voltunk nyolcan-tízen a csapat, és ott, akkor tudtuk - legalábbis sejtettük -, hogy most „nagyjából minden okés”, ha nem is volt minden az, de mi vigyáztunk, s mindig másikunk billegett előre kazettát betetetni, hogy ne legyen olyan mérges a buszsofőr. Így aztán minden oké maradt egy darabig. Akkoriban tudtam utoljára álmomban aludni, s máig tartó kamaszságomnak - eszerint - talán van köze a prágai színhez.

Eszerint. De, hogy tart-e a kamaszságom?

Katonáéknál azt mondták - ez megint új szín lenne? -, szóval azt, hogy ne fenyegetőzzek, mert itt úgyis csak egy szám vagyok. Hát akkor mégsem tarthat kamaszságom - mondom most -, ki látott olyat, hogy egy kamaszból számot lehet csinálni? Az ember olyankor a személyijére sem figyel, az ott lapul kopott farmerjának hátsó zsebében; mondhatni leszarja a számokat. Nem érdekli adó, SZTK, anyakönyvi kivonat, nemhogy még: „maga itt egy szám”. Nem, ez most nem lehet egy új szín.

Gyerekkoromban a házbéliek egyszer megdobálták kövel a guberálókat. Én nem mertem beszállni, féltem tőlük, vagy sajnáltam őket, már nem tudom, de az egyik kö eltalálta a kukát, az nagyot kongott és egy asszony ugrott ki belőle, meg egy maszatos képű gyerek. Az asszony vadul hadonászni kezdett felénk és üvöltött: „No, hogy assen a szííívetekbe!” Megijedtünk és elszaladtunk, de akkor már késő volt: a szívünkbe esett.

Mit sem tudtunk semmiről, volt hová hazamennünk, volt szociális, meg szocialista háló, elkezdtek már a telefonokat is bekötni, mégis megtörtént: beleesett a szívünkbe. Mondhatta volna: „Ember vigyázz!” Vagy kevésbé emelkedetten: „hé, vigyázz te ember...” Nem ezt mondta, s talán ez az én saját színem, ahol a friss betontól és tapétától bűzlő lakótelepen fölsírt az az ősi átok; s most jövök rá, e néhány felvonásomban is mindig velem volt. Pedig én éppen csak ott voltam. Nem mertem még egy követ sem fölemelni, de ott voltam egy kulcsos gyerek valamelyik házból - ember, akinek bele kellett, hogy essen a szívébe.

Mégsem vagyok már kamasz.

Írok. Éjszaka van, ablakom szigetelésével a durva januári szél kötekedik, agresszív, mégis szelíd hangja beleszól a rádióműsorba. Beleszól a dalba, amit mindig a hajnali vonaton hallgattam útban Szeged felé, még az első időkben.

Főnt kucorogtam a vonaton - Zólyomból jött talán -, s mire ideért, már vagy két napja úton volt, a kupékban nem lehetett levegőt venni, az erős kölnik szaga keveredett az embekeével. Fülembé dugtam a walkmann apró hangszóróit, hatkor már Pesten voltam. A lengyel nők fölrakták a lábukat mellém, az ülésre (biztos már fáj nekik) és én nem mertem elaludni, nehogy megfűjjanak valamit tőlem, csak ásítottam a sarokban és szívtam a cigarettát.

Ezek elvonások, innen-onnan.

Tragédiám nincs.

Középiskolai évfolyam- és osztálytársaim közül hárman mentek már el. Gyerekkori barátaimból ki tudja mennyien. Tragédia. Mégis.

Oldalra nézek a polcra - megesküdtem, őszinte leszek -, sorolom: Machiavelli. Weöres, Karinthy, Eco, Pilinszky, Jékely, Lao-ce, Sziveri, Örkény, Madách, s megállok. Két kötet (köztük még néhány, a címüket innen nem látom pontosan), lapozgatom őket föl váltva és nem tudom, melyikre hasonlítok.

Az egyik szakadt, hatvankettes kiadás, rögtön az első lapon anyu neve; a másik - a hatvannégyes - vászonkötésben, fölényesen feszít a könyvek között, belső oldalán a cím alatti dátummal.

Két Tragédia kötet. Két kötet tragédia, és még néhány felvonás.

Egyebem nincs.

Réti Zoltán: *A mester és tanítványa (X.)*